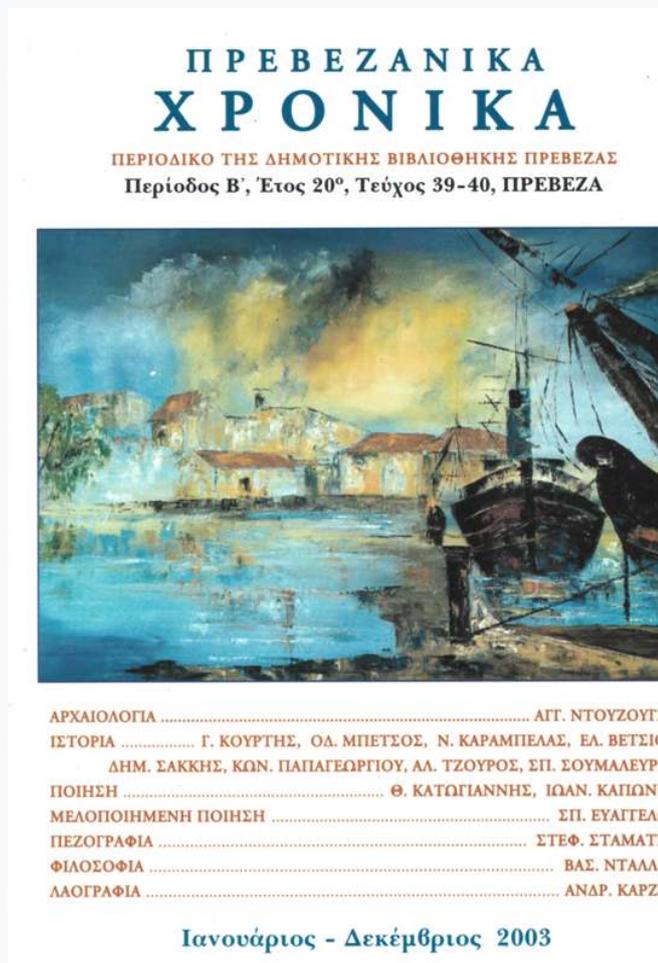

Πρεβεζάνικα Χρονικά

Αρ. 39-40 (2003)

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, 39-40 (2003)

Το δέντρο που λύγισε

Στέφανος Σταμάτης

doi: [10.12681/prch.28998](https://doi.org/10.12681/prch.28998)

Copyright © 2022, Στέφανος Σταμάτης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σταμάτης Σ. (2022). Το δέντρο που λύγισε. *Πρεβεζάνικα Χρονικά*, (39-40), 201-209.
<https://doi.org/10.12681/prch.28998>

Το δέντρο που λύγισε

Διήγημα

Στέφανου Σταμάτη

ΘΑ ΕΜΕΝΑ ΛΙΓΕΣ ΩΡΕΣ στην παραλιακή πόλη του Ιονίου Π. – ας την ονομάσουμε Προνίκια – όπου, τα παλιά, αξέχαστα χρόνια της νιότης μου πήγαινα τα καλοκαίρια με τους γονείς μου. Η μέρα ήτανε μουντή, ψυχρή, πυκνά σύννεφα έκρυβαν τον ουρανό, ένας δυνατός άνεμος ερχόταν από το πέλαγος, όλοι έλεγαν, πως αργά ή γρήγορα θα έβρεχε – κι όμως αποφάσισα να ψάξω για το Δέντρο, για το Δέντρο μου... Είχαν περάσει πάνω από είκοσι χρόνια κι όσο όλον αυτόν τον καιρό κι αν προσπάθησα, δεν ξαναβρέθηκα σ' αυτήν την πόλη. Λέω πως προσπάθησα – θά με πιστέψει όμως κανένας; Στις μέρες μας δεν είναι δύσκολο να βρεθείς ακόμα και στην Ινδία, αν το θελήσεις, κι εγώ, τόσες φορές που γύρισα στην Ελλάδα από τη θάλασσα δεν μπορούσα να διασχίσω κάπου τετρακόσια χιλιόμετρα – με αεροπλάνο, λεωφορείο, ταξί, νοικιασμένο αυτοκίνητο;

Φαίνεται αστείο, αλλά... Μικρά και μεγάλα περιστατικά στέκονταν μπροστά μου, κι αν δεν ύψωναν πραγματικά εμπόδια, μου έδιναν το πρόσχημα να μην κάνω αυτό το εύκολο ταξίδι: Τη μια αρρώστησε, καθόλου σοβαρά, ο πατέρας μου. Την άλλη δεν πρόβαλα καμιά αντίρρηση, όταν από την Εταιρία μου ζήτησαν να μετάσχω σε μια ασήμαντη σύσκεψη. Την τρίτη έπρεπε να πάω σε κάποια κοινωνική συγκέντρωση – ένας συνάδελφος της γυναίκας μου θα εγκαινίαζε το σπίτι του· και τέλος δε βρήκα θέση στο αεροπλάνο – λες κι οι δρόμοι είχαν κλείσει από φοβερές κατολισθήσεις. Κι άλλα πολλά που δε χρειάζεται ν' αναφέρω. Κάτι φοβόμουν, πρέπει τώρα να το παραδεχτώ. Συνομιλίες, κινήσεις και επιθυμίες, που έμειναν στη μέση, ή δεν εκδηλώθηκαν ποτέ, μου δημιούργησαν το φόβο του χρεώστη, με προειδοποίησαν, πως εκεί κάτω με περίμενε ο πιστωτής μου.

Μια κριτική όμως για μια έκθεση ζωγραφικής, που διάβασα τυχαία, με έκανε να παραμερίσω κάθε πρόσχημα, να διώξω κάθε φόβο και πολλαπλασίασε τις τύψεις μου: Μια ζωγράφος – που γι' αυτή θα μιλήσω σε λίγο – ανάμεσα σε πολλά θαυμάσια γυμνά, παρουσίαζε κι ένα δέντρο. Ένα γερμένο από τον αέρα πεύκο, που όπως έγραφε ο κριτικός, δεν ήταν απλά κορμός, κλαδιά και φύλλα, νόμιζες πως, μαζί με το ρετσίνι, έσταζε από μέσα του η ανθρώπινη πίκρα. Στη μικρή φωτογραφία, που δημοσιευόταν μαζί με το κείμενο, γνώρισα το Δέντρο μου. Και τότε δεν κρατήθηκα. Ψέλλισα μια δικαιολογία στη γυναίκα μου, να, πως ένα καράβι της Εταιρίας είχε εκεί κάτω κάποια προβλήματα, νοίκιασα ένα καλό αυτοκίνητο, για να μη της το στερήσω το δικό μας – είπα βέβαια, πως θα χρέωνα την Εταιρία – και ξεκίνησα. Έφτασα βράδυ, χώθηκα, στο πρώτο ξενοδοχείο, που βρέθηκε μπροστά μου – ένα τρισάθλιο άσυλο ζευγαριών – και κλείστηκα στο δωμάτιο. Έμεινα εκεί ως τις δέκα την άλλη μέρα. Και πήρα με τα πόδια, όσο κι αν όλοι έλεγαν πως θα έβρεχε, τον ίδιο δρόμο, που είχαμε πάρει τότε, μια μάζα παιδιών, ένα καυτό αυγουστιάτικο πρωινό.

Ας γυρίσουμε όμως στα παλιά: Το τελευταίο καλοκαίρι με τους γονείς μου στην Προνίκια – και το τελευταίο της ανέμελης νιότης μου, μια και μαζί του τελείωνα και το γυμνάσιο – γνώρισα τη Ρέα. Σε μια συντροφιά, που ξεκίνησε με δυο τρεις νεαρούς κι έφτασε να μη μας χωράει για τις εκδρομές μας ούτε ένα ολόκληρο λεωφορείο. Το αυγουστιάτικο πρωινό, που είπα, θα πηγαίναμε με τα πόδια να κολυμπήσουμε στη δυτική ακτή, όπου το Ιόνιο στέλνει ακόμα και με καλοκαιρία τα κύματά του. Κι έτσι απλά συναντήθηκαν, όπως λένε, τα βλέμματά μας· λες και καρφώθηκαν όμως το ένα στο άλλο, πέρασαν μέσ' από το *περίβλημα* του σώματός μας κι έφτασαν σε κάποιους χώρους σκοτεινούς, κρυφούς. Ήταν μελαχρινή, μικρόσωμη, με αεικίνητα χείλη – το *ελάττωμά μου*, μου είπε αργότερα – με ένα σώμα τόσο ευκίνητο, που θα το έλεγε κανένας ρευστό. Χωρίς να το καταλάβουμε, βρεθήκαμε να περπατάμε πλάι πλάι κάπως μακριά από τους άλλους. Ύστερα από κάποιες συνηθισμένες κουβέντες με ρώτησε:

«Είσαι λοιπόν ξένος;»

«Και ναι και όχι» απάντησα. «Κάποιοι πρόγονοί μου γεννήθηκαν εδώ, αν και ήρθαν από πολύ μακριά...»

«Και σου αρέσει να έρχεσαι εδώ κάθε καλοκαίρι;»

«Έρχονται οι γονείς μου, δε μπορώ να κάνω αλλιώς... Για να πω όμως την αλήθεια, κάθε φορά που πλησιάζω, νομίζω, πως ακούω κάποιες περίεργες, αδύνατες και τρυφερές φωνές, να με καλωσορίζουν...»

Είπα όλα αυτά τα παράξενα, κι όχι αληθινά, για να τη θαμπώσω.

«Οι πρόγονοι;» είπε. «Αλήθεια, υπάρχουν αυτές οι φωνές; Γιατί κι εγώ νομίζω πως τις ακούω, όμως σα να μου λένε, πως πρέπει να πάω κάπου αλλού, χωρίς να μου λένε πού.»

Με ρώτησε ακόμα:

«Τελειώνεις εφέτος;»

«Τελείωσα. Και μαζί μεγαλώνω...»

«Τι θα σπουδάσεις;»

«Ό,τι αποφασίστηκε και δεν ξέρω, αν μου αρέσει ή όχι. Νομικά. Αν με ρωτούσαν, θα 'θελα να γίνω καπετάνιος. Δεν έχω όμως αδέρφια, και ποιος αφήνει ένα μοναχοπαίδι να παλεύει με τα κύματα; Και η δικηγορία όμως από κάποιες πλευρές με γοητεύει, αν καταφέρω να γίνω αυτό που θέλω. Ποινολόγος. Να παίζω με τις εντυπώσεις κι όχι να ψάχνω τα ψυχρά γράμματα των νόμων. Κι εσύ;»

«Θέλω ακόμα δυο χρόνια για το γυμνάσιο. Το όνειρό μου είναι η ζωγραφική. Παίρνω μαθήματα σ' έναν ανάπηρο γέρο ζωγράφο. Λέει πως έχω ταλέντο. Κάνω και μπαλέτο, όχι για να γίνω χορεύτρια, αλλά για να μάθω καλύτερα το ανθρώπινο σώμα... Αυτό με ενδιαφέρει περισσότερο. Βέβαια ο δάσκαλος με υποχρεώνει να ζωγραφίζω και τοπία, νεκρές φύσεις, ζώα, κανάτια, λουλούδια. Μαθαίνεις τίποτ' άλλο;»

«Μουσική. Βιολί και θεωρία εδώ και τρία χρόνια. Ούτε εγώ όμως σκοπεύω να γίνω μουσικός.»

«Πώς και δεν έμεινες στην Αθήνα για φροντιστήριο;»

«Πήγα δυο τρεις φορές. Κατάλαβα, πως δεν μου χρειαζόταν. Μου το είπαν ακόμη κι οι καθηγητές... χωρίς βέβαια να μου επιστρέψουν τα δίδακτρα.»

«Ήσουν λοιπόν καλός μαθητής...»

«Ήμουν. Και ξέρεις γιατί; Να, ντρεπόμουν να με παρατηρούν, να με επικρίνουν...»

Μας φώναξαν όμως από τη συντροφιά κι αυτή η πρώτη συνομιλία μας σταμάτησε εκεί.

«Ελάτε, φτάνει η ζάχαρη, κατεβείτε και ξεντυθείτε να πέσουμε!»

Ο Θωμάς, πανύψηλος, γεροδεμένος, μαυρισμένος ή μαύρος από τη φύση του, δεν ξέρω. Είχε αυτοανακηρυχθεί αρχηγός. Τους απείθαρχους, από τα αγόρια, τους φοβέριζε με τα τεράστια μπράτσα του. Και τις κοπέλες, πως θα τις σήκωνε ψηλά και θα τις χάριζε στον Ποσειδώνα. Στο σχολείο, όπως έμαθα, τον φώναζαν Κύκλωπα. Μόνο που εγώ, τους έλεγε, έχω τέσσερα μάτια. Δύο εκεί που έχετε όλοι και δύο στην πλάτη. Να 'χετε λοιπόν το νου σας! Η ακτή, από σκέτο κοκκινόχωμα, είχε φαγωθεί από τα κύματα κι ένα μονοπάτι, φτιαγμένο από τ' ανθρώπινα βήματα, έφτανε ως τη θάλασσα.

Κατεβήκαμε στη μικρή, άτσαλη αμμουδιά, που την σκέπαζαν εδώ κι εκεί ξεβρασμένα φύκια και σκόρπια βραχάκια. Είχα κατέβει με τους πρώτους, άφησα κάπου τα ρούχα μου και περίμενα να 'ρθουν κι οι άλλοι. Ήταν λογάριαζα όλοι γύρω μου εκτός από τη Ρέα. Σήκωσα τα μάτια μου και την είδα ακουμπισμένη στο μοναδικό δέντρο, που φύτρωνε εκεί πάνω, ένα γέρικο πεύκο λυγισμένο από τους αέρηδες, να κοιτάζει ακίνητη το πέλαγος. Ο ήλιος – η ώρα ήταν κάπου έντεκα – έδινε στα μαύρα μαλλιά της, που τ' ανακάτευε ο άνεμος του πελάγους, παράξενες κυματιστές ανταύγειες, από το λαδί ως το γκρίζο, από το γαλάζιο σκούρο ως το βυσσινί· ανταύγειες, που με δύναμη ακτίνας, μου θόλωναν το βλέμμα, μου σκότιζαν το νου. Ξαφνικά ένιωσα, πως τη Ρέα τη γνώριζα από χρόνια, κι όταν ξαναμιλούσαμε, θα μπορούσα να τη ρωτήσω για τ' αδέρφια της – πίστευα, πως είχε δύο αδερφές κι έναν αδερφό – ή θα σχολίαζα τους καλούς ή κακούς βαθμούς της στο σχολείο. Φωνές, σιγανές και φιλικές, ακούστηκαν πάλι μέσα μου, έμοιαζαν μ' εκείνες που είπα πως με καλωσόριζαν· δεν ξεχώριζα όμως λέξεις, σα να ήταν μόνο ένα μουρμουρητό ή να μιλούσαν σ' άγνωστη σ' εμένα γλώσσα.

Ασυναίσθητα ξεκίνησα ν' ανέβω το μονοπάτι, να πάω κοντά της. Μια άλλη φωνή όμως, δυνατή και καθαρή, με σταμάτησε, έδιωξε τις παράξενες σκέψεις μου, καθάρισε τα μάτια μου. Ένα από τα παιδιά, αν θυμάμαι καλά τον έλεγαν Βασίλη, μ' ασχημούτσικο πρόσωπο, και κορμί που πολλοί το ζήλευαν...

«Τι θα γίνει μ' εσάς τους δύο; Ακόμα δε γνωριστήκατε και κοντεύετε ν' αρραβωνιαστείτε!»

«Σαχλέ!» φώναξε μια κοπέλα, αν θυμάμαι και πάλι καλά, η ξανθιά Έλλη.

Η Ρέα κατέβηκε αργά, άφησε τη φούστα της να πέσει στην άμμο, σήκωσε τα μπράτσα της και τράβηξε πάνω τη μπλούζα της. Έστρωσε τα μαλλιά της με τα χέρια της κι ήρθε πλάι μου. Φορούσε ένα ολόσωμο γυαλιστερό μαύρο

μαγιό, ανοιχτό ψηλά στα πλάγια. Την κοίταζα καθώς περπατούσε. Είχε άψογο κορμί· θηλυκούς, και μαζί γεροδεμένους ώμους, λεπτή μέση, στιλπνούς μηρούς. Υπακούοντας στη διαταγή του αρχηγού πιαστήκαμε από τα χέρια κοιτάζοντας όλοι προς τη θάλασσα.

«Όταν φωνάξω, εμπρός, θα τρέξετε και θα πέσετε στο νερό. Προσέξτε, τα νερά είναι ρηχά κι υπάρχουν κοφτερά βράχια. Βλέπετε εκείνο το βραχάκι, που βγαίνει στην επιφάνεια; Εκεί πρέπει να πάτε. Όποιος φτάσει πρώτος θα... Το βραβείο θ' ανακοινωθεί ύστερ' από τον τερματισμό. Εμπρός!»

Μ' αλαλαγμούς τρέξαμε όλοι και βρεθήκαμε στο νερό. Ο Θωμάς μπορούσε να φτάσει πρώτος, αλλά, ως αρχηγός, άφησε το βραβείο για κάποιον άλλον. Έβαλα τα δυνατά μου, ξεχώρισα από τα πρώτα κιόλας μέτρα. Η Ρέα, η πιο γυμνασμένη φαίνεται από τις κοπέλες, ακολουθούσε δύο δρασκελιές πίσω μου. Φτάσαμε σχεδόν μαζί κι ανεβήκαμε στο βραχάκι.

Ανασαίναμε γρήγορα κοιτάζοντας στα μάτια ο ένας τον άλλον. Ένα φωτεινό χαμόγελο μισάνοιγε από τα όμορφα χείλη της. Ξαφνικά με το δάχτυλό της έδειξε το στομάχι μου. Κοίταξα κι εγώ κι είδα αίμα να κυλάει και να χώνεται στο μαγιό μου.

«Κάπου κόπηκες!» μου είπε. «Ωραίο χρώμα έχει το αίμα σου... Μην φοβάσαι, το αλάτι θ' απολυμάνει και θα ξεράνει την πληγή... Να μπορούσα αυτό το χρώμα να το θυμηθώ και να το απλώσω σ' έναν πίνακα!»

Θέλοντας ξανά να τη θαμπώσω είπα:

«Να έρθω στο εργαστήρι σου, να σκίσω τη σάρκα μου μ' ένα μαχαίρι και να σου ποζάρω για Προμηθέας... Βέβαια μου λείπουν τα γένια, τα σγουρά μαλλιά και το ανάστημα, λένε, πως εκείνος ήταν γίγαντας...»

«Εσείς οι πρωτεουσιάνοι είστε διαβασμένοι... Τι δουλειά κάνει ο πατέρας σου;»

«Γιατρός. Κι ο δικός σου;»

«Έμπορος, αλλά μ' ανοιχτό μυαλό. Άλλοι γονείς εδώ, γιατροί, δικηγόροι, ούτε ν' ακούσουν για ζωγραφική και μπαλέτο. Και βέβαια δεν αφήνουν τις κόρες τους να γυρίζουν στις ερημιές...»

«Ε!» μας φώναξαν από την αμμουδιά. «Ελάτε για το βραβείο σας!»

Όταν βγήκαμε, μαζεύτηκαν όλοι γύρω μας κι άρχισαν να χορεύουν αλαλάζοντας σαν κανίβαλοι γύρω από ένα καζάνι, όπου βράζει ένας ξανθός περηνγητής. Κάποιοι φώναξαν:

«Το βραβείο, το βραβείο!»

Ο Θωμάς μας πλησίασε αργά, σαν αρχαίος ελλανοδίκτης, και είπε με τη δυνατή φωνή του:

«Αυτούς τους δύο... από δω και πέρα... άνθρωπος μη χωριζέτω! Εμπρός φιληθείτε!»

«Φιληθείτε, φιληθείτε!» φώναξαν κι οι άλλοι – κι άρχισαν πάλι το χορό τους.

Έσκυφα, τη φίλησα στο μάγουλο. Ένιωσα την τρυφερή επιδερμίδα της, αρμυρή από τη θάλασσα, να μου καίει τα χείλη. Την είχα τυλίξει απαλά με τα χέρια μου και τα δικά της βρέθηκαν γύρω από το σώμα μου, αφήνοντας στη σάρκα μου ένα γλυκό, κι αν μπορώ να το πω, *θερμό ρίγος*.

«Στο στόμα, στο στόμα!» φώναξαν οι Νέγροι. Κοιταχτήκαμε για λίγο, δεν τολμούσαμε, οι άλλοι αλάλαζαν, *στο στόμα, στο στόμα*, καταλάβαμε πως δεν γλιτώναμε. Φιληθήκαμε. Ένιωσα να σβήνω, να γίνομαι μια ρώγα σταφυλιού, που βούλιαζε σ' ένα θερμό και μυρωμένο υγρό. Κάποτε, με πόνο, σαν σιαμαίοι, που τους χωρίζουν με τράβηγμα κι όχι με κανονική χειρουργική επέμβαση, χωριστήκαμε. Κι υπακούοντας για μια ακόμη φορά στα κελεύσματα του αρχηγού, πέρασα στη θάλασσα. Το αίμα δεν έτρεχε πια. Κολύμπησα πλάι της, την είδα κάτω από το νερό, θαμπή εικόνα, σα νεράιδα, σα γοργόνα, να 'ρχεται καταπάνω μου χαμογελώντας, πέρασα πολλές φορές ανάμεσα από τα πόδια της, κι έλεγα, αν τώρα τούτη τη στιγμή κλείσουν γύρω από το λαιμό μου και με πνίξουν, θα έχω φύγει με το γλυκύτερο θάνατο, που μπορεί να περιμένει ένας θνητός.

Κάποτε ξαναγίναμε θηλαστικά της στεριάς, ντυθήκαμε κι ένας πρότεινε «να το γιορτάσουμε» – δεν ξέρω τι. Καθίσαμε σ' ένα κέντρο πλάι στη θάλασσα, σε μια αμμουδιά που *μετριόφρονα*, οι ντόπιοι αποκαλούν Κυανή Ακτή. Ήπιαμε δειλά λίγη μπίρα, οι κοπέλες αναφυκτικά. Εγώ κάθισα πλάι στη Ρέα: ήθελα ν' αγγίξω τα χέρια της, να χαϊδέψω τα μαλλιά της. Δεν έκανα τίποτε, ανακατεύτηκα στις κουβέντες, στ' ατέλειωτα λόγια μιας νεανικής συντροφιάς. Στα έξυπνα, ή κουτά αστεία. Στα πειράγματα. Γύρω μας πολύς κόσμος, άντρες, γυναίκες, παιδιά. Φωνές, γέλια, κλάματα μωρών. Περνούσαν όλα ξυστά από τις αισθήσεις μας.

Όσπου κάποτε σηκωθήκαμε, τράβηξε καθένας για το σπίτι του. Πρόφτασα να τη ρωτήσω: *Αύριο το βράδυ στο δέντρο; Ναι, στο δέντρο*. Πέρασα το απόγευμα, τη νύχτα και την άλλη μέρα νιώθοντας το κεφάλι μου ελαφρύ σαν αερόστατο, έτοιμο να σηκωθεί για τον ουρανό... Στον κόσμο που με κύκλωνε

οι θόρυβοι είχαν αδυνατίσει, οι εικόνες είχαν τυλιχτεί με μια θαμνή, πολύχρωμη ομίχλη. Πέρασα όλες αυτές τις ώρες σαν να ήμουν ολομόναχος, έξω από τον παράδεισο.

(Μια νεανική συντροφιά κάπου είκοσι άνθρωποι· θυμάμαι λίγες μορφές, λιγότερα ονόματα: Τρεις κοπέλες, την Έλσα, την Έρση, την Έλλη, τον Πέτρο, το Βασίλη, το Γιάννη. Οι άλλοι χάθηκαν σ' ένα χώρο, απ' όπου καμιά δύναμη δε μπορεί να τους φέρει πίσω: στη λήθη. Και δεν ξέρω τι απόγιναν. Όχι, ξέρω για έναν, για το Θωμά. Έγινε αεροπόρος και λίγα χρόνια ύστερ' από εκείνη τη μέρα, διάβασα πως έπεσε με το φλεγόμενο αεροπλάνο του στα ώριμα στάχια του θεσσαλικού κάμπου. Θα μπορούσε, έγραφαν, να σωθεί, αν άφηνε το αεροπλάνο να πέσει σ' ένα χωριό. Ο Θωμάς όμως ήταν γεννημένος γι' αρχηγός, ο Θωμάς δεν έκλεβε ποτέ, αν και μπορούσε να το κάνει, τους αδύνατους.)

Το άλλο βράδυ κάποτε ήρθε· κι εκείνη, χωρίς να ακούσω τα βήματά της, βρέθηκε κοντά μου. Εγώ στεκόμουν όρθιος πλάι στο δέντρο. Με μια αργή κίνηση άρπαξε το χέρι μου και με φίλησε στο μάγουλο. Ύστερα ακούμπησε πάνω στο γερμένο, γέρικο κορμό. Κάτω η θάλασσα πάφλαζε ελαφρά κι η νύχτα απλωμένη πάνω της έφτανε ως τα πέρατα του κόσμου. Την αγκάλιασα· το σώμα της χαράχτηκε στο δικό μου. Προσπαθούσα να το κρατήσω σφιγμένο πάνω μου, εκείνο όμως σαν να έρεε, μου ξέφευγε, χωρίς να πέφτει στο χώμα, χωρίς να ξεκολλάει από τον κορμό. Της χάιδεψα τα μαλλιά, τα όμορφα μακριά μαύρα μαλλιά της, τα χέρια, το στήθος. Δεν κατέβηκα κάτω από τη μέση της, ακόμα δεν ήξερα, ποιον θησαυρό θ' άγγιζα, σε ποια χώρα μακρινή, μαγεμένη κι άγνωστη, μπορούσα να περιπλανηθώ. *Όχι ακόμα, έλεγα μέσα μου, ας γευτώ ως την τελευταία σταγόνα τη γλυκιά αναμονή!* Δε θυμάμαι τι έλεγα, ούτε τι μου έλεγε και δεν έχει, πιστεύω, σημασία. Κι ακόμα δεν θυμάμαι, όταν μ' αβάσταχτο πόνο αποχωριστήκαμε, πώς έφτασα στο ξενοδοχείο, από ποιους δρόμους πέρασα. Και τη νύχτα το κρεβάτι μου γινότανε κάποιες στιγμές κλίνη του Προκρούστη κι άλλες ανάκλιτρο αρχαίου θεού. Τα μάτια μου έκλεισαν λίγο πριν ο ήλιος, ο παντοδύναμος καλοκαιρινός ήλιος του τόπου μας, εισβάλει στο δωμάτιό μου.

Πήγαμε κι άλλα βράδια στο δέντρο. Ένιωθα το χέρι της με μια αδιόρατη κίνηση να τραβάει το δικό μου κάτω από τη μέση της. *Όχι ακόμα, έλεγα ξανά μέσα μου, όχι εδώ, όχι πάνω σ' έναν κορμό δέντρου! Αλλά σ' ένα χώρο με*

παραδεισένια ομορφιά, με λουλούδια γύρω μας, με πουλιά να κελαηδούν πάνω από τα κεφάλια μας. Και με φως, να βλέπω τ' όμορφο κορμί της, τα μάτια της, τα μαλλιά της. Μια σκιά από ένα κακόμορφο πλάσμα θαρρείς κι έπεφτε σ' ό,τι τότε νόμιζα, πως είναι η αγάπη: ατέλειωτη προσμονή χαράς, όνειρα, γλυκιά μελαγχολία, φιλικός πόνος. Και κάθε βράδυ το χέρι της Ρέας τραβούσε το δικό μου όλο και χαμηλότερα, κι εκείνο, σαν να μεταμορφωνόταν σε μια ανεξάρτητη ζωή στο σώμα μου, πολλές στιγμές, κι ίσως αντίθετα με τις επιθυμίες μου, αντιστεκόταν, σκλήραινε, πρόβαλλε μια δική του άρνηση. Λόγια φυτεμένα ίσως απί αιώνες μέσα μου, ή λόγια της άτεγκτης γιαγιάς μου – που συχνά κατηγορούσε το γυναικολόγο παππού μου, πως δεν έβλεπε τις γυναίκες μόνο σαν επίτοκες ή ασθενείς – γύριζαν με τρελό στροβιλισμό στο κεφάλι μου: *όλ' αυτά είναι βρόμικα, χυδαία, επικίνδυνα, αμαρτωλά, παιχνίδια για ανήθικες γυναίκες, ακόλαστους άνδρες.* Κι ένα βράδυ, καθώς είχαμε χωρίσει στην ερημιά και γύριζα με σκυμμένο το κεφάλι και την ψυχή βαριά στο ξενοδοχείο, νόμισα πως έβλεπα τη Ρέα ολόγυμνη ν' αγκαλιάζει μ' ένα ακίνητο χαμόγελο στα χείλη της, ένα σωρό άντρες. Πονούσα, καταλάβαινα όμως, πως θα ζούσα πια με τον πόνο μου.

Κι οι λίγες μέρες με τους γονείς μου στην Προνίκια πέρασαν· χωρίσαμε με υποσχέσεις για γράμματα, κάποια συνάντηση τα Χριστούγεννα – θα προσπαθούσα να καταφέρω τους γονείς μου και για... χειμερινό παραθερισμό. Δεν έκανα τίποτε· άλλες συντροφίες, η μεγάλη χαρά της επιτυχίας στο πανεπιστήμιο, οι καινούργιοι γνώριμοι στο αμφιθέατρο έπεσαν θαρρείς σα βουνό που κατολίσθησε πάνω στο καλοκαιρινό τοπίο, πάνω στο γέρικο δέντρο. Κι ύστερα πήγα στο στρατό – και ποτέ δε βγήκα με πτυχίο από τη Νομική Σχολή: βρέθηκα στην Ύδρα, ένα νησί με χίλιους πειρασμούς, να σπουδάζω τη θάλασσα. Εκεί πολλές φορές άγγιξα τους κρυμμένους στα γυναικεία σώματα θησαυρούς. Μόνο που, όσο κι αν έλαμπαν, μου φαίνονταν ψεύτικοι, έντεχνες απομιμήσεις από διαμάντια και μαργαριτάρια. Κι από τότε άρχισα, αόριστα να σκέφτομαι, πως ήμουν ανόητος. Ήξερα πια, πως ο έρωτας τελειώνεται με εκρήξεις, που δεν μας σκοτώνουν, αντίθετα, μας ξαναγεννάνε, σαν τα κύτταρα, που τ' ανανεώνει η διχοτόμηση.

Ύστερα ταξίδεψα, μεγάλωσα, παντρεύτηκα. Έζησα τις χαρές και τις λύπες της ζωής, όπως πολλοί άνθρωποι γύρω μου. Όμως η μεγάλη χαρά του σώματος σα να ερχόταν για μένα με λειψή δόση. Πιστεύω η γυναίκα μου,

που βέβαια δεν έφταιγε, να μην κατάλαβε τίποτε. Δε θα 'θελα να τη βασανίζουν τα παλιά μου χρέν...

Και με κάθε λειψή χαρά η εικόνα του γερμένου γέρικου πεύκου ζωήρευε μέσα μου. Κι έτσι ένα ασήμαντο, συνηθισμένο δέντρο, που τυχαία βρέθηκε κάποτε κοντά του, αργά κι αδιόρατα, έγινε το Δέντρο μου. Έγινε ο εφιάλτης ή η ελπίδα μου. Ο πιστωτής ή ο χρεώστης. Κάποτε νόμισα, πως αν το έφερνα στο νου μου την ώρα της μεγάλης χαράς, θα την ένιωθα ολόκληρη, θα με παράσερνε η πλημμύρα της. Δεν έγινε αυτό που περίμενα, και καταλάβαινα, πως έπρεπε να πάω να το ξαναβρώ. Κι όπως είπα, σαν κάτι να φοβόμουν, ποτέ δεν το αποφάσιζα. Κι ίσως έτσι να περνούσα τη ζωή μου, αν δεν διάβαζα για εκείνη την έκθεση ζωγραφικής.

«Ήμουν ανόπτος» έλεγα μέσα μου «ή όλα αυτά ήρθαν πρόωρα στη ζωή μου. Σαν ένα βάρος, που δεν μπορούσαν να σηκώσουν τ' αδύνατα, τ' άπλαστα ακόμη μπράτσα μου. Γιατί δεν άφησα εκείνο το τρυφερό χέρι να παρασύρει χαμηλότερα το δικό μου; Με ποιο δικαίωμα φόρτωσα με τόση πίκρα έναν άνθρωπο; Γιατί δεν έδιωξα από μέσα μου τις πεθαμένες ανόπτες φωνές;»

Πήγαινα λοιπόν εκείνη τη μουντή μέρα να ξαναβρώ το Δέντρο μου – αυτό που από το γερασμένο κορμό του, στην εικόνα, χύνει στο χώμα την ανθρωπινή πίκρα, αυτή που εγώ άφησα πάνω του. Η ερημιά είχε χαθεί, είχε καταπλακωθεί από δεκάδες αντιπαθητικά κτίρια. Κι έλεγα μ' απελπισία, δε θα το βρω, θα το έχουν ξεριζώσει κι ίσως στη θέση να φύτεψαν... τσιμέντο. Κόντεψα να κραυγάζω από τη χαρά μου, όταν το είδα εκεί, όπου το είχα αφήσει πριν από είκοσι χρόνια. Τρέχοντας πήγα κοντά του και τ' αγκάλιασα και για μια ασύλληπτη στιγμή, είπα, *θ' αλλάξω ζωή, θα γυρίσω πίσω, θα τη βρω και θα την πάρω μαζί μου, θα γυρίσουμε στο Δέντρο μας, θα την αγκαλιάσω ξανά πάνω στο γέρικο κορμό του, και τώρα δεν θα πω, όχι ακόμα, με την παλάμη μου θα κλείσω τα στόματα των νεκρών.*

Έπεσα πάνω του· όμως το Δέντρο, θαρρείς και δεν άντεξε το βάρος μου, άρχισε να τρίζει, να γέρνει, να χαμηλώνει. Όσπου, μ' έν' ανατριχιαστικό τρίξιμο, σωριάστηκε στο χώμα. Κι από τον σκισμένο στα δύο κορμό του, σάπιον εδώ κι εκεί, πετάχτηκαν έξω αμέτρητα τρομαγμένα μερμήγκια.

Πρέβεζα, Φεβρουάριος 2003